

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องนี้ แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ ภาคหนึ่ง กล่าวถึง หลักการ และโครงสร้างของมหาวิทยาลัย เปิด ระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ภาคที่สอง กล่าวถึง ความหมาย วัตถุประสงค์ การดำเนินการ และประโยชน์ของการติดตามผล ภาคที่สาม กล่าวถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผล

หลักการของมหาวิทยาลัย เปิด

มหาวิทยาลัย เปิด เป็นระบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชนที่สนใจได้ศึกษาเพิ่มพูนความรู้ในระดับมหาวิทยาลัย โดยมีต้องผ่านการสอบคัดเลือก ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย เปิดว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เสียเปรียบในสังคม ได้มีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการศึกษาอย่างแท้จริง (Duke 1978 : 4) เนื่องจากการศึกษาในระบบ เปิด จะให้โอกาสแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยในการศึกษา โดยไม่จำกัด ฐานะและวัยวุฒิ สามารถศึกษาหาความรู้ได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับบุคคลทั้งในระบบการศึกษาและที่อยู่นอกระบบการศึกษา โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเข้าฟังการบรรยายในชั้นเรียน สามารถศึกษาได้จากการใช้สื่อการสอนหลายชนิดผสมประสานกัน เช่น การอ่านและปฏิบัติกิจกรรมจากตำรา สิ่งพิมพ์ หรือบทเรียนที่ส่งไปให้ทางไปรษณีย์ ควบคู่ไปกับการชมและฟังรายการสอนทางโทรทัศน์และวิทยุ มีการพบปะ อภิปราย และซักถามอาจารย์ผู้สอนตามศูนย์บริการการศึกษาที่ตั้งขึ้นตามจุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นครั้งคราว โดยไม่ต้องมุ่งเดินทางเข้ามาที่ส่วนกลาง คือ มหาวิทยาลัย โดยทางมหาวิทยาลัยจะใช้สิ่งพิมพ์เป็นสื่อการสอนหลัก และใช้วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และเทปทเรียน เป็นสื่อเสริม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน และสามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ การวัดและประเมินผล การเรียนจะพิจารณาจากผลงานที่นักศึกษาทำและส่งไปให้อาจารย์ที่มหาวิทยาลัย หรือศูนย์บริการการศึกษาตรวจให้ข้อแนะนำและติชม การวัดผลขั้นสุดท้าย คือการเข้าสอบไล่ประจำภาคการศึกษานั้น ๆ นักศึกษาที่ทำงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนด และสอบผ่านทุกวิชาครบตามหลักสูตรของ

มหาวิทยาลัยก็จะมีสิทธิได้รับปริญญา ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ เช่นเดียวกับปริญญาจากมหาวิทยาลัยทั่วไป ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัย เปิดสามารถให้โอกาสครั้งที่ 2 แก่ผู้ที่พลาดโอกาสที่ต้องการ และมุ่งหวังที่จะ เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้มหาวิทยาลัย เปิดมุ่งจัดการศึกษาระดับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศควบคู่กับการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยไม่มุ่งปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Willem 1974 : 29)

มหาวิทยาลัย เปิด เป็นระบบหนึ่งของการศึกษาทางไกล โดยที่การศึกษาทางไกลจะครอบคลุมถึงรูปแบบของการศึกษาชนิดต่าง ๆ ในทุกระดับการศึกษาที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเรียน หรือในโรงเรียนปกติ แต่เป็นลักษณะที่ผู้สอนได้จัดเตรียมวางแผนการสอนล่วงหน้าไว้เป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งได้มีผู้พยายามจัดรูปแบบของการศึกษาประเภทนี้ออกเป็นหลาย ๆ ลักษณะด้วยกัน เช่น การศึกษานอกระบบ การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตามลำพัง การศึกษาทางไปรษณีย์ เป็นต้น รัมเบิล และ แฮร์รี่ ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยที่ใช้การศึกษาทางไกล จะให้ผลของการจัดการที่คุ้มค่ากว่ามหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป ถึงแม้ว่าจะมีการลงทุนที่สูงในระยะเริ่มแรกก็ตาม (Rumble and Harry 1982 : 239) สำหรับในประเทศไทยได้เคยพยายามจัดระบบการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาขึ้นในรูปแบบของการศึกษาแบบเปิดที่เรียกว่า "ตลาดวิชา" มาแต่เดิม และยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน แต่เพื่อให้ได้ระบบการศึกษาทางไกลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้พยายามพัฒนาความคิดและประสบการณ์การจัดการศึกษาแบบตลาดวิชา นำมาปรับปรุงแต่งขึ้นใหม่เป็นระบบการศึกษาที่มีลักษณะเปิดมากขึ้น เรียกว่า "มหาวิทยาลัย เปิด"

โครงสร้างของมหาวิทยาลัย เปิด

มหาวิทยาลัย เปิดมีลักษณะเด่นของโครงสร้าง คือการจัดการศึกษาในระบบการสอนทางไกล ที่ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางอุดมศึกษาในปัจจุบัน และได้มีการจัดทำกันในหลายประเทศ และหลายรูปแบบ โดยการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของสื่อผสมต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ เทปเสียง เทปภาพ และอื่น ๆ การศึกษาระบบเปิดกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา เมื่อพิจารณาตามสาขาวิชาที่เปิดแล้ว จะเห็นว่า เปิดได้กว้างขวางแทบทุกวิชา มหาวิทยาลัย เปิดของอังกฤษเปิดสอนสาขาวิชา คือ ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัย เปิดของอิสราเอล เปิดสอน 4 สาขาวิชา คือ

มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และการศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เปิดของ เยอรมัน เปิดสอน 3 สาขาวิชา คือ เศรษฐศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท มหาวิทยาลัย เปิดของปากีสถาน เปิดสอนระดับ ปริญญาตรี 3 สาขาวิชา คือ เศรษฐศาสตร์ บัญชี และภาษาอังกฤษ สำหรับธุรกิจ และปริญญาโทอีกสาขา คือ สาขาการวางแผนและบริหารการศึกษา

หลักสูตรของมหาวิทยาลัย เปิดเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated) หลักสูตรปริญญาตรีของอังกฤษ รวมวิชา เป็นชุดใหญ่ ๆ และกำหนดให้ เรียน 6 ชุดวิชา ของอิสราเอล 18 ชุดวิชา เป็นต้น นอกจากนี้ วิทยาลัย เอ็มไพร์ส เดท ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระบบ เปิดของรัฐ นิวยอร์ก ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวความคิดว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้ไม่ว่าจะ อยู่ที่ใด หรือ เรียนมาอย่างไร ฉะนั้นนักศึกษาสามารถนำประสบการณ์นอกห้อง เรียนมา เทียบหน่วยกิต กับวิชาที่ สอนอยู่ในโปรแกรมได้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ ความรู้และ ประสบการณ์จะต้องรวมถึง ทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การ เรียนรู้ที่ได้มาจะต้องสามารถ ประยุกต์ ใช้ได้กับทุกสถานการณ์ ความรู้ที่ได้รับ จะต้องมีความสูง เท่ากับวิชาในระดับวิทยาลัย และจะต้องได้รับการ ประเมินจากผู้ เชี่ยวชาญใน แขนงวิชานั้น ๆ ด้วย (เครื่อวัลย์ โสภาสรรค์และคณะ 2525 : 26)

ระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เปิด ในประเทศ เยอรมัน ใช้สื่อ 4 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์ เทปตลับ เทปโทรทัศน์และการสอน เสริม ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ วิทยาลัย เอ็มไพร์ส เดท ใช้สื่อในการสอน 3 ประเภท คือ เอกสารการสอน การให้คำปรึกษา เป็นบางส่วน ตัว รายการวิทยุ โทรทัศน์ และวิทยุกระจาย เสียงและมหาวิทยาลัย เปิดในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีการจัดการศึกษาระบบ เปิดที่เรียกว่า การศึกษาภายนอก (External Studies) มานาน แล้ว คู่ขนานกับการ เรียนการสอนสำหรับนักศึกษาภายใน (Internal Studies) จะใช้สื่อสิ่ง พิมพ์ เป็นหลัก ยังไม่มีการพัฒนาการใช้วิทยุและ โทรทัศน์ แต่จะ เน้นการทำแบบฝึกปฏิบัติ นักศึกษา จะต้องส่งแบบฝึกปฏิบัติมาให้ตรวจ เป็นประจำ และทำรายงานหรือโครงการต่าง ๆ ตามที่กำหนด นอกจากนี้ยัง เน้นการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่าง อาจารย์กับนักศึกษาแบบ ใกล้ชิด เช่น มีการ เข้า เรียน แบบ เข้มปหลายปี ๆ ละครั้ง ๆ ละสัปดาห์ (ทองอินทร์ วงศ์โสธร 2526 : 21)

ในด้านความร่วมมือของหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย นับว่า เป็นปัจจัยสำคัญมากใน การจัดการศึกษาระบบ เปิด มหาวิทยาลัย เปิดของอังกฤษ ร่วมมือกับบีบีซีในการผลิตรายการวิทยุ และ โทรทัศน์ มหาวิทยาลัย เปิดของอิสราเอล อาศัยศูนย์ เทคโนโลยีการศึกษาแห่งชาติ

มหาวิทยาลัย เปิดของ ปากีสถานร่วมมือกับองค์การวิทยุและโทรทัศน์แห่งปากีสถาน เป็นต้น ซึ่งประเทศต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาในระบบ เปิดพยายามที่จะใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ การขอความร่วมมือจากอาจารย์ในท้องถิ่น ช่วยการสอน เสริม การแนะนำให้คำปรึกษาปัญหาทางวิชาการ ใช้สถานที่สำหรับจัดสอน เสริม การจัดสอน นอกจากนี้ การทำงานของมหาวิทยาลัย เปิด เป็นการทำงานแบบคณะ อาจารย์และนักวิชาการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย จะต้อง เป็นผู้มีความใจกว้าง มีน้ำใจพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำหรับการวัดผลและ ประเมินผลการ เรียนการสอน ยังคงใช้วิธีการสอบ เป็นวิธีการวัดผลครั้งสุดท้าย

ระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดการศึกษา เป็นระบบทวิภาค ใช้เวลาเรียน 4-8 ปี การจัดระบบวิชาจะเป็นแบบบูรณาการวิชา โดยจัดเป็นชุดวิชา ชุดวิชาหนึ่งมีค่า 6 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษา นักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนอย่างน้อย 1 ชุดวิชา แต่ไม่เกิน 3 ชุดวิชา จนกว่าจะครบจำนวนหน่วยกิตตามความต้องการของหลักสูตรในสาขาวิชาที่ศึกษา นักศึกษาทุกคนจะต้อง เรียนวิชาพื้นฐานในปีแรกของการศึกษาซึ่งมีประมาณ 5 ชุดวิชา ประกอบด้วย ภาษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยกเว้นนักศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่อง ซึ่งถ้าประสงค์จะ เรียนวิชาพื้นฐานตามความสนใจ หรือ เพื่อเสริมหลักสูตรในสาขาที่ตนเรียนก็อาจจะทำได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ เปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตร ์ ระดับปริญญาตรีต่อเนื่อง (2 ปี) 3 แขนงวิชา คือ แขนงวิชาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และบริหารการศึกษา โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรที่นักศึกษาจะต้องศึกษา (รายละเอียดของชุดวิชาในภาคผนวก ข.) ดังนี้

1. ชุดวิชาพื้นฐานทั่วไป 1 ชุดวิชา (6 หน่วยกิต)
2. ชุดวิชาชีพ 4 ชุดวิชา (24 หน่วยกิต)
3. ชุดวิชา เฉพาะ 5-6 ชุดวิชา (30 ถึง 36 หน่วยกิต)
4. ชุดวิชา เลือกเสรี 1-2 ชุดวิชา (6 ถึง 12 หน่วยกิต)

รวมตลอดหลักสูตร 12 ชุดวิชา หรือ 72 หน่วยกิต ทั้งนี้การกำหนด เนื้อหาวิชาในหลักสูตรนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ แขนงวิชาทั้ง 3 แขนงวิชา ดังกล่าว เพื่อต้องการที่จะ

ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการจัดกระบวนการ เรียนการสอน การจัดการ และการบริหาร โรงเรียนในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ให้เข้าใจปัญหาและสามารถวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ตลอดจนสามารถปรับตัวและพัฒนางานในหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับ สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งสามารถนำความรู้ มาประยุกต์ เพื่อการพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สำหรับการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช จะมีวิธีการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนในระบบการศึกษาทางไกลนั้น ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การเรียนนั้นจะเรียนที่ไหน เมื่อใดก็ยอมทำได้มีได้จำกัดอยู่ที่เวลา สถานที่ และ โอกาส ซึ่งผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบและมีระเบียบ โดยระบบการ ศึกษาทางไกลที่ใช้สื่อทุกรูปแบบที่มีอยู่ในปัจจุบันมา เป็นประ โยชน์ในการถ่ายทอดความรู้และ ประสพ การณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา และนักศึกษาจะต้องมีวินัยควบคุมตนเองตามแบบแผนการศึกษา ดังนี้

1.1 การจัดตาราง เรียน เพื่อให้สามารถ เรียนได้วันละ 1-2 ชั่วโมง สำหรับ 1 ตอน ในแต่ละชุดวิชา ชุดวิชาหนึ่งจะมี 15 หน่วย หน่วยหนึ่งจะมี 4-6 ตอน เพราะ ฉะนั้น 1 ชุดวิชา ควรมีเวลาศึกษาอย่างน้อย 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

1.2 เตรียมตารางรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง และรับชมรายการวิทยุ โทรทัศน์

1.3 เตรียมตารางเข้ารับการสอน เสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษาทั่วประเทศ

1.4 เตรียมเอกสารและหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ ไว้ตามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละ หน่วย เพื่อใช้ในการอ่านประกอบและ ค้นคว้า เพิ่มเติม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คู่มือ นักศึกษา 2526 : 41)

2. การประ เเมินผลตนเอง ก่อนและหลัง เรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ด้วยการ ประ เเมินผลตนเอง ก่อน เรียนจากแบบสอบในแบบฝึกปฏิบัติตอนต้นของ แต่ละหน่วย หลังจากศึกษาจบหน่วย นั้นแล้ว จะมีการประ เเมินผลตนเองหลัง เรียน ในกรณีที่ทำคะแนนได้ต่ำกว่าร้อยละ 85 ควรจะ ศึกษาหน่วยการสอนนั้นซ้ำอีกจนกว่าจะสามารถทำคะแนน เพิ่มขึ้น

3. การศึกษา เอกสารการสอนและ เทปเสียง เอกสาร การสอน เป็นสื่อที่บรรจุ เนื้อหา สารสำคัญไว้เกือบครบครัน ยกเว้น เนื้อหาสาระบางอย่างที่ไม่สามารถจัดไว้ในรูปแบบของสื่อ ประเภทสิ่งพิมพ์ ดังนั้นการศึกษา เอกสารการสอนจะมีประสิทธิภาพ เมื่อใช้ควบ คู่กับ เทปด ้วย ประจำ

ชุดวิชา

4. การทำกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติ เป็นส่วนที่นักศึกษาจะบันทึกสาระสำคัญและทำกิจกรรมทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย
 5. การฟังรายการวิทยุกระจายเสียง และชมรายการวิทยุโทรทัศน์ ตามปกติแต่ละหน่วยของ เอกสารการสอนจะมีรายการวิทยุกระจายเสียง 1 รายการ รายการละ 20 นาที ซึ่งใน 1 ชุดวิชาจะมีประมาณ 17 รายการ ส่วนรายการโทรทัศน์จะมี 1 รายการ ต่อ 3 หน่วยรายการละ 30 นาที ซึ่ง 1 ชุดวิชาจะมีประมาณ 7 รายการ
 6. การรับบริการสอน เสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีการสอนเสริมในชุดวิชาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ณ ศูนย์บริการการศึกษาทั่วประเทศ โดยจะทำการประกาศ วัน เวลา สถานที่สอน ให้นักศึกษาทราบทุกภาคการศึกษา อาจารย์สอนเสริมจะประกอบด้วยอาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ และวิชาชีพซึ่งอาจจะ เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และ เอกชน ทั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติและมีคุณวุฒิ เฉพาะชุดวิชาตามที่มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช กำหนด (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช คู่มือการสอนเสริม 2524 : 14) ส่วนวิธีการสอนเสริมจะ เป็นการสรุปประเด็นของ เนื้อหาในชุดวิชา เป็นส่วนใหญ่
- นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยได้จัดบริการด้านสื่อการสอนต่าง ๆ ได้แก่ การบริการหนังสือ เอกสารอ้างอิง เทปคำบรรยาย เทปรายการวิทยุกระจายเสียงแก่นักศึกษา โดยจัดไว้ ณ ศูนย์บริการการศึกษา เฉพาะกิจ มุมมสธ. ขึ้นในท้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดทุกจังหวัด
7. การร่วมกิจกรรม เสริมประสบการณ์ เมื่อนักศึกษา เรียนครบทุกชุดวิชาตามหลักสูตรของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์แล้ว นักศึกษาจะต้องผ่านการประเมินผลแบบ เข้ม โดย เข้าร่วมกิจกรรมมาอยู่ร่วมกัน ณ สถานที่ที่ได้กำหนดไว้เป็นเวลา 5-10 วัน ตามโปรแกรมและหัวข้อเรื่องของการประชุม เชิงปฏิบัติการ
 8. การสอบ เมื่อสิ้นภาคการศึกษา จะมีการสอบไล่ชุดวิชา ณ สนามสอบที่จัดไว้ ณ ศูนย์บริการการศึกษาทั่วประเทศ

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ควรกระทำในทุกระดับการศึกษา เมื่อนักศึกษาได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ในระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพตามความรู้ที่ได้ศึกษา ซึ่งในส่วนตัวเอง เป็นมูลเหตุสำคัญที่ผู้บริหาร ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้อง การศึกษาติดตามผลความสำเร็จของนักศึกษาที่สำเร็จออกไป เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาและสถาบันในการที่จะปรับปรุงพัฒนาให้การดำเนินงานทุก ๆ ฝ่าย ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้มีผู้ทำการศึกษา วิจัย สรุปผลของการติดตามผลโดยให้ความหมายวัตถุประสงค์ การดำเนินการและประโยชน์ของการติดตามผล ไว้ดังนี้

สุโท เจริญสุข กล่าวถึง การติดตามผลว่าเป็นการตรวจวัดผลการปฏิบัติงานที่ได้กระทำไปแล้วว่าตกอยู่ในเกณฑ์ใด มีข้อดีข้อเสียอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้ดีขึ้น (สุโท เจริญสุข 2521 : 33)

วัชร ทรัพย์มี กล่าวไว้ว่า การติดตามผลการศึกษา เป็นการติดตามผลหลังจากที่นักเรียนออกจากโรงเรียนไปแล้ว จะได้ข้อมูลให้ทางโรงเรียนทราบว่านักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ประกอบอาชีพใด หรือทำงานอะไร นักเรียนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเพียงใด (วัชร ทรัพย์มี 2521 : 106)

สตูป และ วอร์ลิสต์ ให้ความหมายของการติดตามผลว่าเป็นการตรวจสอบโปรแกรมการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาภายหลังนักศึกษาได้สิ้นสุดประสบการณ์ในโรงเรียนของเขา และการติดตามผลยังเป็นเทคนิคสำหรับประเมินความเหมาะสม และความพอใจของโปรแกรมการเรียนการสอน ทั้งขณะที่ยังอยู่ในกระบวนการและภายหลังสิ้นสุดกระบวนการแล้ว (Stoops and Wahlquist 1947 : 190)

ดาวนิง กล่าวถึง การติดตามผลนักเรียนนักศึกษา ไว้ว่า การบริการติดตามผลเป็นกิจกรรมหลักที่จำเป็นสำหรับนักเรียน นักศึกษาทุกระดับ เพื่อจะได้ทราบผลของความมุ่งหมายการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งในด้านการฝึกฝนอาชีพ หรืองานต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ รวมทั้งผลการศึกษาทุกระดับ ปรัชญาของการบริการติดตามผลนั้น ถือว่าบริการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับทุกระดับการศึกษา เพื่อสำรวจผลต่าง ๆ ดังกล่าว (Downing 1968 : 209)

คาลวิน ได้ให้ความหมายของการติดตามผล ไว้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการหาข้อมูลหรือข่าวสาร เกี่ยวกับผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการแนะแนวและให้บริการต่อผู้จบการศึกษา
 2. เป็นโครงการที่จะรวบรวมสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่เรียนสำเร็จ จากหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานและการฝึกงาน
- (Calvin 1970 : 17)

นอกจากนี้ เซอร์ทเซอร์ และ สโตน ได้ให้ความหมายของการติดตามผลไว้ว่า คือ วิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ เพื่อเป็น เครื่องกำหนดว่า บุคคลมีการพัฒนาในหน้าที่การงานของเขาหรือไม่ รวมทั้งการนำไปใช้สำหรับนักเรียนนักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้ว เขาสามารถ เรียนรู้ เข้าใจหรือปรับตัว เข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ และมีการพัฒนา หลังสำเร็จการศึกษาหรือไม่เพียงใดและการติดตามผลยัง เป็นทางหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ของเขา (Schertzer and Stone 1971 : 374 - 375)

ฉะนั้น การติดตามผลจึง เป็น วิธีการที่จะศึกษาความ เคลื่อนไหว และพฤติกรรมของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ประสบ เพื่อผลสะท้อนต่อสถาบันที่จะปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและทันสมัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาปัจจุบัน และการติดตามผลเป็นบริการอย่างหนึ่งที่จะควรจะทำในทุกระดับการศึกษา

สำหรับในด้านวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้อง เตรียมก่อนการติดตามผลนั้น มีจุดมุ่งหมายทั่วไป ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการแนะแนว
 2. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนักศึกษา
 3. เพื่อช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษา ได้ฟื้นฟูแผนการเรียนในด้านวิชาชีพ
 4. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการสอน
 5. เพื่อให้ได้ความคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร
 6. เพื่อให้ได้ข่าวสาร ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่มีประสิทธิภาพ
- เหมาะสมกับความต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาและสังคม (Carter V. Good 1970 : 25)

นอกจากนี้ผู้ได้ให้ขบข่ายของวัตถุประสงคฺ์ หรือ จุดมุ่งหมายของการติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ กู๊ด เช่น อนนตฺ์ อนันตรังสี สุชา และ สุรางคฺ์ จันทน์เอม และ วัชร ทรัพย์มี

อนนตฺ์ อนันตรังสี ได้ให้จุดมุ่งหมายของการติดตามผลว่า เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนซึ่งออกจากโรงเรียนไปแล้วต้องประสบ และการให้ความช่วยเหลือต่อไป นอกจากนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการที่จะปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ได้ดีที่สุด และหาข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการประเมินผลงานการแนะแนว (อนนตฺ์ อนันตรังสี 2517 : 167 - 168) ซึ่ง วัชร ทรัพย์มี ได้กล่าวว่า การติดตามผลจะทำให้แนะแนวได้ข้อมูลด้านอาชีพของนักเรียน เก่า ครอบคลุมถึงการวางแผน การประกอบอาชีพของนักเรียน รวมทั้ง เป็นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างศิษย์ เก่ากับนักเรียนปัจจุบัน และระหว่างศิษย์ เก่ากับโรงเรียน (วัชร ทรัพย์มี 2521 : 70)

สำหรับ สุชา จันทน์เอม และ สุรางคฺ์ จันทน์เอม ได้ให้วัตถุประสงค์ของบริการติดตามผล ไว้ว่า

1. เพื่อศึกษาถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน
2. เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง โครงการแนะแนวและหลักสูตรของ โรงเรียน
3. เพื่อศึกษา เกี่ยวกับความต้องการของชุมชน ในการผลิตนักศึกษา เพื่อที่จะได้ตรงกับความต้องการของชุมชนต่อไป
4. เพื่อศึกษาว่าผู้ที่สำเร็จออกไปแล้วประสบความสำเร็จในการทำงานหรือไม่ เพียงใด
5. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี
6. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิจัยในการแนะแนวต่อไป (สุชา จันทน์เอม และ สุรางคฺ์ จันทน์เอม 2520 : 57)

การจะติดตามผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว อาจทำได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ติดตามจากผู้สำเร็จการศึกษาไปแต่ละรุ่น แล้วแต่จะกำหนดรุ่น
2. ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จ การศึกษาคือผู้ใช้
3. หน่วยงานที่คิดว่าน่าจะใช้ผู้สำเร็จ การศึกษา เป็นการศึกษากำลังคน

(ยุพา อุดมศักดิ์ 2515 : 14)

008941

สำหรับวิธีดำเนินการติดตามผลนั้น อาจใช้ เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม หรือใช้เทคนิค การสัมภาษณ์ หรืออาจศึกษาจากรายงานของสถานศึกษาในระดับสูง ๆ ขึ้นไป ในการใช้แบบ สอบถามนั้น พรอริส ได้ให้เกณฑ์ที่ควรปฏิบัติไว้ 3 ประการคือ

1. แบบสอบถามนั้นจะต้องไม่กินเวลาผู้ตอบ เกินไป
2. เรื่องราวต่าง ๆ ที่จะรวบรวมมานั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิเคราะห์ ด้วยตนเองได้ และใช้ได้ผลดีด้วย
3. ควรคำนึงถึงการปรับตัวหลังจากนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพราะ สถานศึกษาจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น (Froehlich 1959 : 309)

ส่วน เนื้อหาที่จะบรรจุลงในแบบสอบถาม จะมีความแตกต่างกันออกไปโดยจะขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์ ระดับการศึกษา องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งในเรื่องนี้ เบอร์ดี้ และคณะ ได้ยกตัวอย่าง แบบติดตามผลของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ประกอบด้วย เนื้อหา 5 ภาค คือ

1. ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ ฐานะการสมรส จำนวนบุตรและอาชีพของ คู่สมรส
2. สถานศึกษาที่ได้เข้าศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ ประเภทของสถานศึกษา ชื่อของ สถานศึกษา จำนวนปีที่เข้าศึกษา และประ เภทวิชาที่เข้าศึกษา
3. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ ประเภทของอาชีพ ระยะเวลาที่ทำหน้าที่และ ความรับผิดชอบ รายได้ต่อชั่วโมงหรือต่อเดือน ประสบการณ์ในอาชีพต่าง ๆ ความรู้สึกต่องาน
4. การ เข้าศึกษาในสถาบันชั้นสูง ได้แก่ เหตุผลในการ เข้าศึกษา ผู้ให้การ สนับสนุนส่งเสริม
5. เกี่ยวกับข้อมูลอื่น ๆ เช่น การ เข้า เป็นสมาชิก สมาคม หรือกิจกรรมอื่น ๆ (Berdie 1963 : 152 - 155)

จะ เห็นได้ว่า การติดตามผลก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อบุคคลและต่อสถาบันแตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่ง เรื่องนี้ บุญจิตต์ ณ ลำเลียง ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการติดตาม ผลต่อผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ให้คำปรึกษา หน่วยบริการจัดหางาน ผู้จัดทำหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการศึกษา การติดตามผลจะช่วยผู้สำเร็จ การศึกษาไปแล้วให้ ได้ งานเร็วที่สุด เท่าที่จะเร็วได้ นอกจากนั้นยังจะได้ทราบ ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ควร จะจัด ให้ดีขึ้นในโรง เรียน อันจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้ เรียนต่อไป

2. ผู้ให้คำปรึกษา การติดตามผลจะเป็นการตรวจสอบผลสำเร็จของโครงการ
 แนวโน้มและความสามารถของผู้ให้คำปรึกษา ผลที่ได้รับ จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง
 แก้ไข โครงการต่อไปในอนาคต

3. หน่วยบริการจัดหางาน การได้ทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้เข้าทำงานหรือไม่
 หน่วยบริการจัดหางานจะได้ใช้ในการพิจารณาบรรจุผู้ที่ยังไม่ได้เข้าทำงานให้ได้อีกงานที่เหมาะสมกับ
 ความสามารถของผู้คนมากที่สุด

4. ผู้บริหารหรือผู้จัดทำหลักสูตร ผลที่ได้รับจากการติดตามผลจะเป็นประโยชน์ใน
 การปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น แล้วยังจะได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ เช่น
 การปรับตัว สภาพทางอารมณ์ ร่างกายและสังคม เป็นต้น (บุญจิตต์ ณ ลำเลียง 2512 : 10)

สรุปแล้ว การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา คือการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพการ
 ปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา เหล่านี้ว่า ปฏิบัติงานอะไร ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับ
 จากสถาบันของตนมากน้อย เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ตลอดทั้งมีข้อคิดเห็นต่อ
 สถาบันของตนในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร อันเป็นการประเมินการจัดการเรียนการสอนในสถาบัน
 การศึกษานั้น ๆ และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรม
 จัดประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ และใช้ส่งเสริมผู้สำเร็จการศึกษาให้ผลการ
 ปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน และ
 สถานศึกษาด้วย

จากการสำรวจงานวิจัย เกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในประเทศและ
 ต่างประเทศ พบว่า ได้มีการดำเนินการวิจัยมากพอสมควรในระดับการศึกษาต่าง ๆ กัน
 ดังจะได้เสนอให้พิจารณาประกอบ ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้
 นำมาเสนอนั้น เป็นผลงานวิจัยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2514 จนถึงปี พ.ศ. 2525 ผลงานวิจัยดังกล่าว
 เกี่ยวข้องกับการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ปี พ.ศ. 2514 วิไลวรรณ เจริญพงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการ
 ปฏิบัติงานของบัณฑิต คณะครุศาสตร์" เพื่อศึกษาความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบัณฑิต และ

ศึกษาในทัศนะของผู้บังคับบัญชา โดยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการวิจัย ศึกษาถึงคุณภาพของบัณฑิตครุศาสตร์ เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน 6 ด้าน คือ ความรู้ และความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ การสอน นุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และทัศนคติต่ออาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่สอนนักเรียนตรงตามสาขาวิชาและสายวิชา เอกโท ในอัตราชั่วโมงที่กรม เจ้าสังกัดกำหนด ความคิด เห็นของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาไม่มีความสัมพันธ์กัน เป็น เส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนใหญ่ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตพอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ในแต่ละข้อ แต่ละด้าน และ โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (วิไลวรรณ เจริญพงศ์ 2514 : 44 - 47)

ในปี พ.ศ. 2515 สันติภาพ กองกาญจนะ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จ การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 9, 10 และ 11" เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิต การประเมินค่าตนเองในด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความเห็นของบัณฑิตที่มีต่อสถาบันในด้านต่าง ๆ โดยสุ่มตัวอย่างจากบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาดังแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 9, 10 และ 11 จำนวน 315 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิต เอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่ตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เตรียมการสอนและปรับตัว เข้ากับผู้บังคับบัญชาได้ดี บัณฑิต เห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ เหมาะสมในการปฏิบัติงานทั่วไป มี นุคลิกภาพดี ความคิดเห็นต่อสถาบัน การศึกษา บัณฑิต เห็นว่า กิจกรรมหรือประสพการณ์ที่ให้แกบัณฑิตนั้นมีประโยชน์มากต่อการนำไป ใช้ปฏิบัติงาน และควรมีการปรับปรุงในด้านการเรียนการสอน และบริการบางอย่างให้ทันสมัย (สันติภาพ กองกาญจนะ 2515 : 162 - 178)

ในปี พ.ศ. 2517 บุญชัย บุญวิรัตน์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จ การศึกษาจากวิทยาลัย วิชาการศึกษาระสานมิตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 - 2515 : ทัศนคติของ ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน" เพื่อศึกษาทัศนคติของ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตต่อความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต โดยใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือในการวิจัย โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต จำนวน 123 คน และผู้ร่วมงานของบัณฑิต จำนวน 132 คน ผลการวิจัยพบว่า ในทัศนคติของ ผู้บังคับบัญชา เห็นว่าบัณฑิตมีความรู้

ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปค่อนข้างดี ในด้านบุคลิกภาพที่เห็นว่าดีในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง การแต่งกายและมารยาทท่าทางเหมาะสมกับการเป็นครู ส่วนในด้านหน้าที่รับผิดชอบ ความเห็นในการทำงานและการเป็นผู้นำอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ในด้านการผลิตงานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมทางวิชาการนั้น บัณฑิตมีความสามารถปานกลาง ส่วนในทัศนคติของผู้ร่วมงาน เห็นว่าบัณฑิตสามารถปฏิบัติงานได้ดี และมีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ดี การผลิตงานทางวิชาการและความสามารถในการเป็นผู้นำอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และความสามารถในการจัดกิจกรรมวิชาการมีน้อย (บุญชัย บุญวิรัตน์ 2517 : 76 - 89)

ในปี พ.ศ. 2520 อำนาจ อุดระ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชา เอกอุตสาหกรรมศิลป์ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครู" เพื่อต้องการทราบผลการปฏิบัติงานในด้านความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับวิชาช่าง และการสนองต่อจุดจนความคิดเห็นในการปรับปรุงคุณภาพด้านต่าง ๆ จากผู้บังคับบัญชา และผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เอกอุตสาหกรรมศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชา เห็นว่าผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี และเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านทักษะ และปลูกฝังความรับผิดชอบ การจัดบริการ โรงฝึกงานและความรู้ในการทำอุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น ส่วนผู้สำเร็จการศึกษา เห็นว่าความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของตนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่มีความภูมิใจในอาชีพอยู่ในเกณฑ์สูง และเสนอแนะให้เพิ่มการฝึกงานให้มีความรู้ ความชำนาญเพิ่มขึ้น จากการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง กับผู้ที่คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ โดยผู้บังคับบัญชา เป็นผู้ประเมิน พบว่าไม่แตกต่างกัน (อำนาจ อุดระ 2520 : 69 - 74)

ในปี พ.ศ. 2522 สุนิตย์ แววศักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู" เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาดต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษและมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพของการเป็นครู การสนองความต้องการของสังคม และทัศนคติต่อวิชาชีพครู เพื่อทราบข้อเสนอนแนะจากผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา และของผู้สำเร็จการศึกษาเองต่อสถาบัน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูในทัศนคติของตนเอง และผู้บังคับบัญชา โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี และไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญ ส่วนความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพของการเป็นครู และทัศนคติต่อวิชาชีพครูในทัศนคติ

ของตนเอง ในเกณฑ์สูงกว่าผู้บังคับบัญชาที่มีอายุราชการและวุฒิครุต่างกันไม่แตกต่างกัน ผู้บังคับบัญชา เสนอแนะว่าควรเพิ่มความรู้ด้านธุรการ สารบรรณ การสนใจใฝ่หา ความรู้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบงานของตนและส่วนรวม และควรคำนึงถึงการแต่งกาย ทรงผม และการพูดจา (สุนิตย์ แววศักดิ์ 2522 : 64 - 65)

ในปีเดียวกัน ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์ ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา" พบว่า มหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต และผู้บังคับบัญชา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) 18 ด้าน ในจำนวนความสามารถทั้งหมด 24 ด้าน มหาบัณฑิต เสนอแนะให้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย (ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์ 2522 : 80 - 81)

ในปีเดียวกัน ศศิธร สิงหละชาติ ได้ติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จอาชีวศึกษา (ม.ศ.6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ วิธีการปฏิบัติงาน คุณลักษณะพิเศษ มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ และทัศนคติต่ออาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษา เห็นว่าสถาบัน เดิมที่ตนสำเร็จ การศึกษาจัดการทางการศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับพอใช้ ด้านเนื้อหาวิชา เฉพาะสาขา อาจารย์ประจำ และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครูอาจารย์อยู่ในระดับดี การจัดการทางการศึกษาที่ควรมีการปรับปรุงได้แก่ ด้านการฝึกงานนอกโรงเรียน บริการห้องสมุด และบริการสุขภาพ ในด้านความคิดเห็นของผู้สำเร็จ การศึกษาและความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง ที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา มีความสัมพันธ์กัน เป็นเส้นตรง เกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านวิธีการปฏิบัติงาน และทั้งผู้สำเร็จ การศึกษาและผู้บังคับบัญชา ต่างก็เห็นว่า ผู้สำเร็จ การศึกษา สามารถปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีในทุกด้าน และโดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพ คุณลักษณะพิเศษ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์และทัศนคติต่ออาชีพ (ศศิธร สิงหละชาติ 2522 : 132 - 134)

ในปี พ.ศ. 2523 กานดา ลือสุทธิวิบูลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทัศนะของตนเองและผู้บังคับบัญชา" เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของนักวิจัย ทัศนะ

ต่อวิชาชีพและมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือในการวิจัย โดยสุ่มตัวอย่างจาก มหาวิทยาลัยที่สำเร็จในปีการศึกษา 2517 - 2521 จำนวน 135 คน และผู้บังคับบัญชาของ มหาวิทยาลัยดังกล่าวอีก 135 คน รวมเป็นประชากร 270 คน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงาน ทุกด้านของมหาวิทยาลัยทางการวิจัยในทัศนะของตนเองระหว่างมหาวิทยาลัยที่มีผลการ เรียนดีกับพวก ที่มีผลการ เรียนพอใช้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยทางการวิจัย การศึกษาในทัศนะของผู้บังคับบัญชา อยู่ใน เกณฑ์สูงกว่าของมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ

(กานดา ลือสุทธิวิบูลย์ 2523 : 64 - 66)

ในปีเดียวกัน ลดาพร รวีรัฐ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของ มหาวิทยาลัยครูศาสตร์" เพื่อ เสนอข้อมูล เกี่ยวกับการนำความรู้และ ประสบการณ์จากการศึกษาไปใช้ ในการปฏิบัติงาน และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการทำงานของมหาวิทยาลัยทางครูศาสตร์ และการ เปรียบเทียบการ ประเมินผลตนเองกับการประเมิน โดยผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยทางครูศาสตร์ที่สำเร็จ การศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างปี การศึกษา 2518 - 2520 จำนวน 674 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ทำงานตามสาขาวิชาที่เรียน และ ก่อน เข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีงานทำอยู่แล้ว และ เมื่อสำเร็จ การศึกษาก็ ยังคงทำงานอยู่ที่เดิม แต่มีตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่พอใจในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ อยู่ และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์จากการศึกษาไปใช้ได้มาก ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำ งานของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เนื่องจากมีงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ไม่พอใจระบบการบริหารงาน ขาดงบประมาณ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ประเมินผลตนเองด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดีมาก คล้ายคลึงกัน กับที่ผู้บังคับบัญชาประเมิน (ลดาพร รวีรัฐ 2523 : 76 - 83)

ในปี พ.ศ. 2524 สุรีย์ ธรรมเลิศหล้า ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลบัณฑิต ครูศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" เพื่อติดตามผลในการ ปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา ที่สำเร็จ การศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2505 - 2523 โดยใช้แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ บัณฑิตครูศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา จำนวน 358 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 264 คน ผลปรากฏว่าความคิดเห็นของผู้ บังคับบัญชาและบัณฑิตต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต ไม่มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้าน ความรู้ความสามารถทางวิชาการ เกี่ยวกับความ เข้าถึง ความ

สำคัญของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การนำความรู้ ความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงการเรียน การสอนวิชาพลศึกษา ความสนใจในการค้นคว้าวิจัย ผลิตำราและ เอกสารทางพลศึกษา ด้าน บุคลิกภาพ คือมีความขยันขันแข็ง อุดม ไม่ย่อท้ออุปสรรคและการควบคุมอารมณ์ และความ มั่นคงทางจิตใจ ด้านทัศนคติต่ออาชีพครู มีความศรัทธาในอาชีพครู ความรัก ความก้าวหน้าใน อาชีพครู ความซื่อตรงต่อหน้าที่และ เวลา การใช้ เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์ต่ออาชีพครู และ ความกระตือรือร้นต่อหน้าที่การสอน ซึ่งทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05 (สุรีย์ ธรรมเลิศหล้า : 59 - 73)

ในปีเดียวกัน ประสพสันต์ อักษรมัต ได้ทำการวิจัย เรื่อง " การติดตามผลบัณฑิต ครุศาสตร์วิทยาลัยครูภาคกลาง " เพื่อสำรวจความสามารถในการปฏิบัติงานที่บัณฑิตมี และ ที่ต้อง การในความคิด เห็นของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชา และสำรวจสถานที่ที่พัฒนา ความสามารถในการ ปฏิบัติงานของบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นบัณฑิต ที่จบจากวิทยาลัย ครูภาคกลาง ปีการศึกษา 2521 และปีการศึกษา 2522 จำนวน 219 คน และผู้บังคับบัญชาอีก 201 คน รวม ทั้งสิ้น 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประ เเมินค่า ผลการวิจัย เกี่ยวว กับความสามารถในการปฏิบัติงานที่บัณฑิตมีและ ที่ต้องการ พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่บัณฑิตมีทั้งบัณฑิต และผู้บังคับบัญชา ประ เเมินความสามารถในการ ปฏิบัติงานของบัณฑิต อยู่ในระดับมาก ในด้านบุคลิกภาพ ทัศนคติต่ออาชีพครู และ มนุษยสัมพันธ์ ยกเว้นในด้านความสามารถในการสอนที่ บัณฑิตและผู้บังคับบัญชา ประ เเมินต่างกัน โดยที่บัณฑิต ประ เเมินความสามารถในการสอนของ ตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้บังคับบัญชา ประ เเมินความสามารถในการสอนของบัณฑิต อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสามารถในการปฏิบัติงานที่ ต้องการ ทั้งบัณฑิต และผู้บังคับบัญชามีความต้องการไม่ แตกต่าง กัน ในความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการสอน ทัศนคติต่อ อาชีพครู และมนุษยสัมพันธ์ และสำหรับสถานที่ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน บัณฑิตส่วน ใหญ่ เห็นว่า โรง เรียนที่ปฏิบัติงานจะ เป็นสถานที่ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการสอน ทัศนคติต่ออาชีพครู และ มนุษยสัมพันธ์ (ประสพสันต์ อักษรมัต 2524 : 150 - 151)

ในปี พ.ศ. 2525 ศรีลักษณ์ สง่า เมือง ได้ทำการวิจัย เรื่อง " การติดตามผลมหา บัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ " เพื่อเปรียบเทียบความคิด เห็นของมหาบัณฑิต ทางสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ ต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในด้านความรู้ทางวิชาการ และการนำความรู้

และ ประสพการณ์ไปใช้ในการทำงาน โดยแยกตาม เพศ ระยะเวลาทำงาน และ คณะวิชา ที่สำเร็จ การศึกษา รวมทั้ง เปรียบเทียบการประ เหมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ในทัศนะของผู้บังคับบัญชา และมหาบัณฑิตเอง ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามจากประชากรซึ่ง เป็นมหา บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2517 - 2523 รวม 167 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต เหล่านี้ จำนวน 70 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มหาบัณฑิต ร้อยละ 70.7 ทำงานในด้านการสอน และทำงานตาม สาขาวิชาที่เรียน เหตุจูงใจที่มาศึกษา เพื่อต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน ขณะที่เรียนมีความพร้อมในเรื่องค่าใช้จ่ายและการลาศึกษา นอกจากนี้มหาบัณฑิตมีความเห็นว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ให้มีการศึกษาด้านปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีมากขึ้น และ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต ในจำนวนเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทาง วิชาการ มนุษย์สัมพันธ์ และบุคลิกภาพ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศรีลักษณ์ สง่า เมือง 2525 : 88 - 103)

ในปีเดียวกัน อรุณี สุวรรณสุขโรจน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามการทำงาน ของมหาบัณฑิต สาขา ใส่ดทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จ การศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2507 - 2520" เพื่อศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิตในการนำความรู้ไปใช้ ในการปฏิบัติงาน โดยใช้เครื่องมือ ที่เป็นแบบสอบถามกับมหาบัณฑิตดังกล่าว จำนวน 201 คน มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ความรู้และประสพการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาปริญญาโท ใส่ดทัศนศึกษา ส่วนมากได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานพอประมาณ ปัญหาส่วนใหญ่ พบว่า ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ ให้พอเพียงกับการใช้งาน และได้เสนอให้มีการปรับปรุง การสอน เน้นภาคปฏิบัติให้มากกว่าทฤษฎี เพิ่ม เนื้อหาวิชาที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการไว้ในหลักสูตรด้วย (อรุณี สุวรรณสุขโรจน์ 2525 : 47 - 52)

งานวิจัยต่างประเทศ

ในต่างประเทศ ได้มีผู้ทำการวิจัย เกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษาอย่าง กว้างขวางทั้งในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี จนถึงขั้นสูงกว่าปริญญาตรี และในระดับดุษฎีบัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมผลการวิจัยดังกล่าว ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1967 ถึง ปี ค.ศ. 1983 มาเสนอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปี ค.ศ. 1967 แอปเพล ได้ทำการวิจัย เรื่อง "โครงการฝึกหัดครูมัธยมของวิทยาลัยนอร์ทปาร์ค" เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อครูมัธยมที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว และประเมินค่าตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โครงการจัดการศึกษาวิชาสามัญเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษามีศรัทธาในการสอน แต่มีข้อบกพร่องบ้างในด้านวิธีสอน ซึ่งวิทยาลัยควรได้เพิ่มหลักสูตรวิธีสอน เฉพาะให้มากขึ้น และเตรียมการฝึกสอนให้ดีขึ้น ปรับปรุงนิตยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละคนให้มากขึ้นกว่าเดิม (Robert Leonard Appel 1967 : 1321 A)

ในปี ค.ศ. 1969 คอสส ได้ทำการวิจัย เรื่อง "โครงการปริญญาโทของมหาวิทยาลัยนอร์ส เวส เทิร์น" โดยศึกษาจากผู้บังคับบัญชาและผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บังคับบัญชาและผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นร่วมกันว่า มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงรายวิชาเกี่ยวกับวิธีสอนทางด้านวิชาการ ควรเน้นทางด้านปฏิบัติให้มากขึ้น
2. ผู้บังคับบัญชาส່วนมากเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการนี้มีคุณภาพดี
3. ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า โครงการด้านวิชาสามัญมีประโยชน์มากกว่าด้านวิชาการ และผู้สำเร็จการศึกษา 80% ประกอบอาชีพครู สรุปลแล้วโครงการนี้ควรจะดำเนินการต่อไป แต่จะต้องปรับปรุงความสามารถทางการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้มากกว่าเดิม

(Theodore Rodney Kauss 1969 : 2136 2 A)

ในปี ค.ศ. 1971 ซังติส ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลดุชฎีบัณฑิตทางการศึกษาจากแผนกบริหารการศึกษาและการแนะแนวของมหาวิทยาลัย รัทเจอร์ (Rutgers University) มลรัฐนิวเจอร์ซี (New jersey) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 - 1969" โดยสอบถามความคิดเห็นจากดุชฎีบัณฑิตและผู้บังคับบัญชา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาต้องการให้มหาวิทยาลัยสาธิตและฝึกความเป็นผู้นำ รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคใหม่ ๆ ทางการศึกษา ส่วนดุชฎีบัณฑิตเห็นว่าควรสนับสนุนวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนระดับปริญญาเอก เช่น การสัมมนาการศึกษาปัญหา เฉพาะรายการศึกษาด้วยตนเองและการฝึกงาน และเห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างเรียนในระดับปริญญาเอกมีประโยชน์ด้านการฝึกทักษะและด้านการดำเนินชีวิต เช่น คุ้นกับเครื่องมือและวิธีวิจัย ขอบเขตในการบริหารงาน และมีโอกาสได้ฝึกทักษะในการบริหารงานทางการศึกษา (Vincent De Sanctis 1971 : 3203 A)

ในปี ค.ศ. 1972 ริโนวิช ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาโท และปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยมาควีสท์ (Marquette University) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 - 1970" โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งไปยังผู้สำเร็จ การศึกษาและผู้บังคับบัญชา ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จ การศึกษาทั้งหมดได้รับการบรรจุ เข้าทำ งานทางด้านการศึกษา และพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ของตน ส่วนผู้บังคับบัญชามีความเห็น ว่าผล งานของผู้สำเร็จ การศึกษา ปริญญา เอกมีคุณภาพสูงกว่าผู้สำเร็จ การศึกษา ปริญญา โท (Renovich 1972 : 174 - A)

ในปี ค.ศ. 1978 พิกก์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลบัณฑิต ที่จบจาก มหาวิทยาลัย โบลิ่งกรีน (Bowling Green State University) โดยมีวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ถึงสมรรถภาพที่บัณฑิตต้องการ และวิเคราะห์ถึงความสามารถของบัณฑิต เกี่ยวกับสมรรถภาพต่าง ๆ ประชากรที่ใช้ศึกษา เป็นบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 1968 - 1974 ครูใหญ่ หรือ ศึกษานิเทศก์ ซึ่งผลปรากฏว่า บัณฑิตมีความต้องการสมรรถภาพในเรื่องระ เบียบวินัย ชักจูงใจ นักเรียน การประเมินผลและการสอนแบบ เอกเทศภาพ ส่วนครูใหญ่ประเมินว่าต้องการให้ครูมี สมรรถภาพในด้านการแสดงทัศนคติในทางบวกกับนักเรียน และการสอน นอกจากนี้บัณฑิตมีความ เห็นว่า โรงเรียนนั้นสามารถ เป็นสถานที่พัฒนาสมรรถภาพที่บัณฑิตต้องการ (Pigge 1978 : 70 - 76)

ในปี ค.ศ. 1980 กิลกอร์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การติดตามผลบัณฑิต ที่จบจากหลักสูตร ฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน และบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรปกติจากมหาวิทยาลัย เนบราสกา (University of Nebraska) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบประเมินค่า สมรรถภาพที่ จำเป็นสำหรับครู 6 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์และการวางแผน ด้านการวัดและดำ เนินการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการเป็นผู้สื่อสัมพันธ์ ด้านวิชาชีพ และด้านการ เป็นผู้นำทาง เนื้อหาวิชาการ ผลการวิจัยปรากฏว่า สมรรถภาพของบัณฑิตที่จบจากสองหลักสูตรนี้ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญ 5 ด้าน นอกจากด้านการเป็นผู้สื่อสัมพันธ์ และบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรสมรรถฐานประเมินว่า ได้พัฒนาความ เข้าใจในตนเองในทางที่ดี และมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้น (Kilgore 1980 : 55 - 58)

ในปี ค.ศ. 1982 บาบารา ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษา ระดับการศึกษาผู้ใหญ่ สายอาชีพ ที่สำเร็จ การศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 1972 - 1981 มหาวิทยาลัย

เท็กซ์ เอ และ เอ็ม" โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในสายอาชีพ เกี่ยวกับการทำงานและการนำความรู้ที่ศึกษาไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อการปรับปรุงและประเมินผลหลักสูตรของสถาบัน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจากผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 174 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 88 คน ผลปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษา ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็น ร้อยละ 65 และผู้บังคับบัญชาส่งกลับคืนมา ร้อยละ 93 ในจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 61 กำลังศึกษาต่อ ร้อยละ 16 ทำงานเกี่ยวกับการเกษตร ร้อยละ 3 ทำงานในโรงงาน ร้อยละ 18 ทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ร้อยละ 2 ประกอบอาชีพส่วนตัว และปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาลำดับส่วนใหญ่ได้ทำงานตรงกับความรู้ที่ศึกษา ผู้บังคับบัญชามีความพอใจในผลงานของผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจากมีทักษะและมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ของชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาได้เสนอแนะให้สถาบันได้มีการสอนที่เน้นเอกลักษณ์ของส่วนบุคคล ฝึกทักษะการพูด และการเขียน เพื่อใช้ในการติดต่อมากขึ้น รวมทั้งให้บริการคำปรึกษาแนะนำ เกี่ยวกับตลาดแรงงานของผู้สำเร็จการศึกษา ด้วย (Barbara 1982 : 1791 - A)

ในปี ค.ศ. 1983 กิดานันท์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพ" มีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะประเมินผลโปรแกรมการเรียนของโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพ ที่จะส่งผลกระทบต่อทักษะการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ใน 3 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมอุตสาหกรรม ธุรกิจ และศหกรรมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 212 คน จากผู้สำเร็จการศึกษา ระหว่างปี ค.ศ. 1979 - 1980 ทั้งผู้ที่มีงานทำและผู้ว่างงาน โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ปรากฏผลว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 26 - 35 ปี ทั้งเพศชาย และ เพศหญิง ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา สนใจในโปรแกรมทั้ง 3 โปรแกรมมากที่สุด เพศชาย สนใจที่จะศึกษาต่อในโปรแกรมอุตสาหกรรมและธุรกิจ ส่วนเพศหญิง สนใจในโปรแกรมศหกรรมศาสตร์ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อการปรับตัวและฝึกฝนทักษะของตนเองให้ดียิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาประกอบอาชีพได้อย่างดีโดยจะต้องมีการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัยด้วย (Kidand 1983 : 358 A)

จากผลงานวิจัยทั้งหมดทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีผู้ทำการศึกษาวิจัยทั้งระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี

จนถึงระดับปริญญาเอก กระจายตามสาขาวิชาต่าง ๆ การวิจัยทั้งหมดได้มุ่งถึง การสำรวจความคิด เห็นของผู้สำเร็จ การศึกษาต่อการนำความรู้จากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการติดตามผลที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามไว้อย่างชัดเจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการศึกษา งานวิจัยดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มประชากร กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วไป และข้อความถามที่ระบุไว้ จะครอบคลุมถึง เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างความรู้กับผู้สำเร็จ การศึกษา ในด้าน ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ การสอน (ถ้าในกรณีผู้สำเร็จ การ ศึกษาจบมาทางด้านครุศาสตร์ หรือ ศึกษาศาสตร์) บุคลิกภาพ ทักษะคิดวิเคราะห์และด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งงานวิจัยบาง เรื่องได้มีการสอบถามความคิดเห็น หรือสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา เพื่อการ ประเมินผลและ เปรียบ เทียบด้วย สำหรับผลการวิจัย จากที่ได้ทำการศึกษามาแล้วนั้น ปรากฏว่า ผู้สำเร็จ การศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ที่ได้ศึกษา และ เห็นว่า ความรู้ที่ได้ศึกษา เป็น ประโยชน์มากต่อการนำไปปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิต การ ประเมินผลตนเองในด้านต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งผู้บังคับบัญชามีความพอใจในผลงานของผู้สำเร็จ การศึกษา นอก จากนี้ผู้สำเร็จ การศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ต่อสถาบันทั้ง ด้านบริหาร และ วิชาการ ที่มีผลถึง การปรับปรุงหลักสูตรการ เรียนการสอน โดยให้มีการ เน้นหลักสูตรที่ให้มีภาคปฏิบัติมากขึ้น เพื่อการฝึกทักษะ และ เพิ่มพูนประสบการณ์ต่อการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงาน อีกทั้งให้ความ เห็นว่าสถานที่ที่สามารถพัฒนาความสามารถของตนได้นั้น คือ สถาบันที่ตนศึกษานั้นเอง โดยสรุป แล้ว การติดตามผล มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการสำรวจ และศึกษา เพื่องานวิจัยอย่างย้ง กล่าวคือ

1. สามารถที่จะศึกษา ความคิดเห็นของผู้ที่สำเร็จ การศึกษาต่อการนำความรู้ไปพัฒนา ทักษะ ความสามารถของตน ในงานที่ปฏิบัติ และการดำเนินชีวิต โดยทั่วไปอย่างมีคุณภาพ
2. ประมวลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานต่อพฤติกรรม ในทางปฏิบัติของผู้สำเร็จ การศึกษาอันมีผลต่อการปรับปรุงพัฒนา หลักสูตร เพื่อการผลิตบุคลากร ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน
3. สถาบัน การศึกษามีความสำคัญต่อการผลิต และพัฒนาชีวิตมนุษย์ ฉะนั้น การติดตามผล ดังกล่าว จึงส่งผลโดยตรงต่อสถาบันที่จะพัฒนา และปรับปรุง ประสิทธิภาพ การเรียน การสอน การ จัดหลักสูตร ให้ เหมาะสมและทัน เหตุการณ์อยู่เสมอ

การวิจัย เกี่ยวกับการศึกษา และติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษา ได้มีผู้ทำ การศึกษาอย่าง กว้างขวางในระบบ การศึกษาที่จำกัดรับ หรือ ระบบปิด แต่ในระบบการศึกษาแบบไม่จำกัดรับ หรือ ระบบเปิด โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา นั้นปรากฏว่า ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้ ผู้วิจัยจึง ได้ทำการศึกษา เพื่อการติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษา เป็นบัณฑิตรุ่นแรก จากมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย